

2011.

POUKE IZ ŽIVOTA SV. FRANJE

SADRŽAJ

1. Franjo traga za poslanjem u svom životu	3
2. Franjo potpunije nazrijeva svoj poziv	4
3. Franjo osniva zajednicu i prima sv. Klaru	6
4. Franjo donosi oprost i pomaže odbačenima	7
5. Franjo donosi mir u Gubbio	9
6. Franjo naviješta Isusovu predanost i ljubav u Grecciu	10
7. Franjo propovijeda evanđelje sultanu	11
8. Franjo dobiva stigme	12
9. Franjo veliča Stvoritelja u svim stvorenjima	14
10. Križ u obliku grčkog slova 'tau'	16
11. Savršena radost: križ svetog Damjana	18

1. Franjo traga za poslanjem u svom životu

Sv. Franjo Asiški rođen je 1182. kao sin jedinac Pietra Bernardonea, bogatog trgovca tkaninama iz Središnje Italije. Pietro je na krštenju nazvao sina Ivan (Giovanni) iako je kasnije promijenio to ime u Franjo (Francesco), možda u čast svojeg trgovanja s Francuskom. Pietrov svjetovni uspjeh osigurao je mladom Franji bezbrižan i udoban život. Franjo je bio veoma omiljen mladić, često u središtu pozornosti; obilazio je gradske trgovce ili je samouvjereno pjevao serenade asiškim djevojkama.

Franjo je gorljivo tražio ratnu slavu i čast, a 1201. god. u dobi od 19 godina odjenuo se u vitešku odoru da bi se pridružio ratu protiv neprijatelja Asiza – grada Perugie. Nakon naglog poraza Asiza Franjo je proveo gotovo godinu dana kao zarobljenik susjednog grad dok je njegov otac 1203. god. prikupljao novac za otкупninu.

Često je posezao za Svetim pismom radi utjehe jer su zarobljeništvo i bolest uzdrmali njegovo samopouzdanje, ali umjesto da ga evanđelje utješi izazvalo ga je sa svojim njemu još nepoznatim vrijednostima kršćanskog učenja.

Godine 1205. ponovno je pokušao krenuti u viteški pohod, ali nakon što se iznova razbolio, imao je viđenje koje je označilo početak njegova obraćenja. Bilo mu je 23 godine.

Nesiguran i zamišljen vratio se u Asiz, a njegova je početna potištenost uskoro prerasla u emocionalnu krizu. Ostavio je svoj stari način života i svoje stare prijatelje; osjećao se razočarano i prazno.

Njegovo očito nezadovoljstvo s materijalnim udobnostima života frustriralo je njegova oca, osobito jer je

Franjo spontano počeo dijeliti bogatstvo svoje obitelji sa siromasima.

I doista, slabo razumijevanje među ovom dvojicom izazvalo je provalu grubih, ljutih riječi njegova oca i prkosnu, neprijateljsku šutnju sina. Pietro nije uspio prepoznati previranje u svom sinu a Franjo se nije znao otvoriti svome ocu.

Plod krize ovakvog uzajamnog nerazumijevanja bila je Franjina potraga za nutarnjim mirom i novom smjernicom u životu i tako je Franjo zakoračio putem obraćenja.

Molitva

*Nebeski Oče, pomози nam da ti budemo vjerni,
daj nam snage da ispunimo zahtjeve evanđelja
da oprostimo i razumijemo druge.*

*Neka razorene obitelji nađu iscjeljenje i jedinstvo
uz pomoć poštovanja, obzirnosti i topline.*

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

2. Franjo potpunije nazrijeva poziv

Jednog dana godine 1206., dok se 24-godišnji Franjo molio u malenoj crkvi sv. Damjana, Krist mu progovori s križa: *'Obnovi moju Crkvu'*.

Tako se Franjo bacio na zadatak obnove napuštene, zabačene crkvice sv. Damjana u dolini podno Asiza. Iako je vjerovao da se zadatak 'obnove' Crkve sastoji samo u građevinskim radovima – kamenju i mortu, ipak je promijenio svoj način življenja.

Mnogi su pomislili da je poludio i mora da je njegova obitelj trpjela neugodnosti zbog njegova ponašanja. Usprkos tome, neke je privukla jednostavnost i iskrenost njegova novog života.

Sve veće nesuglasice između Franje i njegova oca javno su eskalirale u listopadu 1206. kada je Pietro Bernardone progonio svog sina do središnjeg gradskog trga tražeći da mu ovaj nadoknadi sve što je spiskao u svojoj velikodušnosti prema siromasima – ali i novac koji je Franjo potrošio u obnovi crkve.

Pred svim okupljenim mještanima Franjo se skinuo do gola, odrekao se svojih nasljednih prava i vratio je svom zaprepáštenom ocu svu svoju skupocjenu odjeću. Asiški biskup koji je nazočio ovoj dramatičnoj gesti, zagrnio je mladića svojim ogrtačem, ali Franjo se kasnije odjenuo u jednostavnu lanenu tuniku svezanu oko struka komadom užeta. Tako je Franjo svečano proslavio svoje ‘vjenčanje’ sa ljubljenom zaručnicom Gospođom Siromaštinom zbog koje se odrekao svih svjetovnih dobara, časti i povlastica.

Bez obzira na stavove ljudi oko sebe, Franjo je počeo uviđati istinsku narav Božjeg poziva. Franjo je u početku mislio da je pozvan samo obnoviti oronulu zgradu. Premda je obnovio i druge dvije napuštene crkvice, malo udaljene od Asiza: sv. Petra i sv. Marije Anđeoske (Porcijunkula), u dolini podno Asiza, postupno je počeo razumijevati svoj poziv u obnovi duhovnog života Crkve svjedočenjem spasonosne snage evanđelja.

Molitva

MOLITVA SV. FRANJE PRED KRIŽEM

*Svevišnji, slavni Bože,
prosvijetli tamu moga srca i podaj mi
pravu vjeru, sigurnu nadu i savršenu ljubav,
razum i znanje, Gospodine,
da mogu provesti u djelo
tvoju svetu i istinsku volju.*

3. Franjo osniva zajednicu i prima sv. Klaru

Mladići iz Asiza počeli su opažati znakovitu promjenu na Franji. Jedne noći Bernardo Kvintavalski promatrao je Franju koji ništa nije slutio kako opetovano moli 'Bože moj, sve moje'. Nadahnut pobožnošću i odanošću svoga prijatelja, Bernardo je razdijelio svoje ogromno bogatstvo i pridružio se Franji da živi potpunije poziv evanđelja. Pridružili su im se i drugi mladići pa se Asiz čudio koliko je mladih napustilo materijalnu udobnost svojih domova da bi nasljeđovali Krista u siromaštvu.

Godine 1209. papa Inocent III. sanjao je da se zidovi velike Lateranske bazilike – simbola sveopće Crkve, polagano ruše. Međutim, prije konačnog urušavanja, neki niski čovjek u jednostavnoj sivoj tunici svezanoj konopcem oko struka hitao je da podupre crkvu i spriječi njeno urušavanje.

U međuvremenu je Franjo 1210. god. krenuo pješke u Rim sa svojom skupinom sljedbenika da ishodi blagoslov pape u svezi osnutka novog reda. Kada ga je papa ugledao, prepoznao je u Franji kao lik iz svojeg sna, gorljivo je blagoslovio njega i njegove sljedbenike i usmeno je odobrio njihovo Pravilo života kojim bi oni trebali obnoviti Crkvu.

Nekoliko godina kasnije, Klara, kći asiškog plemića, tada deset godina mlađa od Franje molila je Franju da se pridruži njegovu evanđeoskom životu siromaštva. Tako ju je 1212. god. Franjo primio s nekolicinom drugih djevojaka i smjestio ih je u samostan gdje su one razvile kontemplativno pravilo života i njime izrazili svoju predanost miru, molitvi i samoći.

Klara Asiška uspješno je integrirala Franjinu duhovnost s monaškim načinom življenja i dokazala se kao jedna od velikih inovatora vjerskog života svoga doba.

Siromašne klarise su do današnjih dana zadržale svoju predanost kontemplativnom načinu življenja i nastavljaju djelovati kao ogranak u klauzuri, unutar brojne franjevačke obitelji.

Molitva

Nebeski Oče,

pomozi nam u našoj nesigurnosti i uvijek nas vodi.

Umiri naša nemirna srca i podaj nam spokoj.

Darom svoga Duha Svetoga

podrži našu predanost tvojoj svetoj službi.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

4. Franjo donosi oprost i pomaže odbačenima

Nakon prihvaćanja svog poziva da živi evanđelje, u razdoblju od 1207. do 1209., Franjo se posvetio životu molitve i samoće.

Jednoga dana, u trenutku osobnog obraćenja, Franjo je susreo gubavca. U njegovo doba gubavci su bili prisiljeni zvoniti kamo god bi prolazili i upozoravati druge: 'nečist sam!'

Društvo tog vremena usadilo je u Franju neopisivo gađenje prema osobama koje su patile od ove vrste bolesti. Uvijek se bojao same bolesti i užasnog unakaženja kao posljedice takve bolesti. Obično bi susretao gubavce s odbojnošću i tjeskobom.

Poput mnogih svojih suvremenika, njegova osobna odbojnost dodatno je ponižavala ovako jadne osobe i doprinosila njihovoj patnji.

Usprkos tome, u odlučujućem trenutku prosvjetljenja Franjo je iznenada u ovom gubavcu ugledao utjelovljenje Božje ljepote, ljudsko biće koje treba ljubiti i nježno se o njemu skrbiti. Zagrlio je gubavca i naučio je poput Isusa grliti sve ljude.

Franjevci su kao zajednica njegovali i kupali gubavce i tako su otpočeli svoju tradiciju pridavanja posebne pozornosti siromasima i odbačenima.

Kad je Franjo naučio razumjeti i prigrliti svakog pojedinca kao jedinstvenog odraza Božje savršenosti, u njemu se počeo formirati pravi stav brižnosti i suosjećanja za bližnje.

Franjo je milošću Božjom preokrenuo svoju početnu odbojnost prema gubavcima u osobnu pobjedu nad prosuđivanjem i predrasudama. Ovaj je poriv doveo do formiranja pokreta mira koji je stoljećima kasnije djelovao na mnoštvo ljudi.

Molitva

*Nebeski Oče, darovao si svome sluzi Franji
uvod i hrabrost da prigrlji svako ljudsko biće.
Osjećamo se preslabi i nesigurni,
odviše grešni i nepripremljeni da ga nasljedujemo.
Pomozi nam odgovoriti na izazove mirotvorstva i
uzajamnog prihvaćanja prema svjetlu evanđelja.
Po Kristu Gospodinu našem. Amen.*

5. Franjo donosi mir u Gubbio

Kako se Franjin ugled svetosti i mira širio njegovom rodnom Italijom, ljudi su ga pozivali da riješava njihove nesuglasice i da ih spasi od opasnosti i nasilja. Tako su jednom prigodom mještani Gubbia izvijestili Franju o nazočnosti krvoločnog vuka u njihovu kraju. Izjalovili su im se naime svi napori da ulove vuka ili ga otjeraju pa su zamolili sveca da posreduje.

Krenuo je na ovo poslanje samo s porukom iz evanđelja, nenaoružan, bez sankcija ili neke prijeteće razmetljivosti. Franjo je susreo vuka i pozvao ga na pokajanje zbog kaosa i štete koju je uzrokovao. Vuk i mještanima se dogovorili da će od sada nadalje živjeti u miru; vuk će se uzdržati od napada na mještane i na njihovu stoku, a mještani će hraniti vuka dok je god živ.

Kao što to često biva, pobožne legende često su ukorijenjene u nekim povijesnim činjenicama. Znanstvenici su međutim dugo smatrali da je ova popularna priča o Franji koji čudesno djeluje na životinjski svijet bez nekog dubljeg duhovnog značaja.

Moguće je da pojam 'Gubijski vuk' označava epitet poznatog odmetnika iz tog razdoblja koji je harao onim krajem, uništavajući stoku i pljačkajući narod. U sukobu s naoružanim seljacima, 'vuk' bi pobjeđivao, jer je bio vještiji u baratanju oružjem ili je po naravi bio nemilosrdniji.

Međutim, Franjo nije bio naoružan, nije se sukobio s njim, niti mu je prijetio sankcijama.

Umjesto toga izazvao je pljačkaša da se u ime Božje izmiri sa žrtvama i da iskusi mir kojeg jedino Krist može donijeti. Tako legenda o 'Gubijskom vuku' ukazuje na jednu mnogo trajniju dimenziju Franjinog povi-

jesnog služenja, naime, na pomirenje grešnika i na njihovu ponovnu integraciju u društveni život - milošću opraštanja.

Molitva

*Nebeski Oče, pomози nam
da sklopimo mir u ovo naše vrijeme
i da doživimo pomirenje u našem životu.
Neka naša srdžba i povrjeđenost ustupe
pred ljubavlju i razumijevanjem za bližnje.
Po Kristu Gospodinu našem. Amen.*

6. Franjo naviješta Isusovu predanost i ljubav u Grecciu

Duhovnost sv. Franje potječe iz njegove jasne i stalne usredotočenosti na Isusa Krista, Boga, dionika naše čovječnosti. Franjo je vidio Isusovo samonametnuto siromaštvo i poniznost kao vrata k našem spasonosnom susretu s Bogom. Taj ga je osjećaj obuzeo u cijelosti pa je nastojao slijediti Krista koji nas je neograničeno ljubio, u najstrožem siromaštvu.

Da bi što više istaknuo i ljudima približio izvanrednu poniznost kojom je Bog prigrljio ljudsko stanje, svetac je odlučio vidljivo oblikovati betlehemske iskušnje, u brdima središnje Italije. Noseći djetesce na rukama Franjo je u procesiji poveo ljude iz Greccia zajedno s raznim domaćim životinjama do spilje gdje je svetac obavio božićnu liturgiju u dramatičnoj proslavi otajstva Kristova utjelovljenja.

Iako se Franjo smatrao nedostojnim da bude svećenik bio je zaređen za đakona pa je mogao propovijedati evanđelje s blagoslovom Crkve. U Grecciu, noseći *dalmaticu*, odjeću đakona, naviještao je božićno evanđelje

na misi i jednostavnom je gestom stavljanja djeteta u jasje, zauvijek utisnuo u naša srca i umove ljubav Božju utjelovljenu u betlehemskom djetetu.

Tako je Franjo započeo tradiciju koja traje do dana današnjeg: tradiciju božićnih jaslaca.

Franjo je proveo ostatak svog života propovijedajući milosrđe utjelovljenog Boga pomažući svoju braću u zajednici i moleći se krajnje odano, sjedinjen s Isusom.

Molitva

*Svemogući Bože i Oče svjetla
tvoja riječ je tijelom postala
i nastanila se među nama
u tihom bdijenju noći
a mi poput Franje ispunjeni smo čuđenjem
zbog blizine našeg Boga.
Otvori naša srca da primimo tvoju ljubav
da se naši životi ispune tvojim mirom.
Po Kristu Gospodinu našem. Amen.*

7. Franjo propovijeda evanđelje sultanu

Ražaren željom propovijedanja evanđelja i postizanja mučeništva Franjo je odlučio donijeti Isusa muslimanskom svijetu. Tako je usred Petog križarskog pohoda 1219. god. Franjo dramatično prešao ratnu liniju u Damietti da bi razgovarao s Malikom-al-Kamilom, Ayubidskim sultanom egipatskim. Zbunjen hrabrošću i jednostavnošću ovog smionog ali skromnog čovjeka sultan je u Franji prepoznao kršćanina koji se veoma razlikuje od drugih kršćana.

U susretu su razmijenili svoja viđenja svijeta i Božje uloge u svijetu. Povjesničari izvješćuju da su Malik-al-Kamila dirnule Franjine riječi i rado ih je slušao. Za-

divljen svojim posjetiteljem sultan je poštedio Franju i poslao ga je natrag u Italiju.

Dva veoma različita čovjeka susrela su se u duhu poštovanja i interesa – jedan obdaren znakovitom vremenitom vlasti, a drugi s nenadmašnom duhovnom energijom. Možda je svaki od njih prepoznao u drugome Duh Božji na djelu. Franjo se vratio u kršćanski svijet da iznova odgovori na izazov propovijedanja i življenja evanđelja. Al-Kamil je poštedio Franjin život i pružio mu obnovljen osjećaj svrhe življenja. Gospodin nije uslišao Franjinu želju za mučeništvom nego mu je umjesto toga povjerio nešto drugo; Bog je želio da Franjo i njegova subraća ponovno osnaže svaki aspekt kršćanskog društva s konkretnim iskustvom Božjeg milosrđa. Za Franju i njegovu subraću Božanska milost će naći svoj izričaj u snošljivosti i suosjećanju, pretečama pomirenja i jedinstva.

Molitva

Nebeski Oče,

*pomozi nam prepoznati dostojanstvo čovjeka
kojim si obdario svakog od nas.*

*Dopusti nam poštivati tvoju sliku
u našim bližnjima*

*i da iznađeno način za mirotvorstvo i
uzajamno prihvaćanje u našem svijetu.*

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

8. Franjo dobiva stigme

U godinama koje su uslijedile nakon njegova obraćenja i javne predanosti evanđelju, Franjin život i stav nastavili su se znakovito mijenjati. Sve je više uranjao u trajno iskustvo dubokog duhovnog sjedinjenja s Bogom.

Tijekom korizme 1224. godine, dvije godine prije svoje smrti, njegov um i srce često su se okretali k meditaciji na trpečeg Krista i Njegovu poslušnost Ocu. Povukavši se s bratom Leonom u divljinu Franjo je ulazio u agoniju duboke Isusove boli i muke, zahvaljujući našem Gospodinu na prinošenju tako uzvišene žrtve.

Dana 14. rujna 1224., u samotnoj molitvi na brdu La Verna, dok je veličao Gospodina i izlijevao mu svoju ljubav, Franjo je ugledao rassetog Krista koji lebdi u zraku nošen sa šest anđeoskih krila. U tom trenutku ekstaze, on, sljedbenik Krista u svemu, dobio je znakove Božjeg raspeća – stigme – na dlanovima, stopalima i na boku.

I tako, dok se svijet u vjeri sve više hladio, Krist je obnovio znakove svoje muke na tijelu svetog Franje da iznova razgori našu ljubav prema Bogu. Sa znakovima razapinjanja na svom tijelu, Franjo se još dublje sjedinio s Isusom. Tako je Bog koji je prirastao k Franjinu srcu kao betlehemske dijete i kao žrtva na Kalvariji doveo sveca u još savršeniji odnos sa svojim Sinom.

Molitva

*Nebeski Oče,
dao si svom sluzi Franji
milost i prisno sjedinjenje
s tvojim rassetim Sinom.
Pomozi nam nositi naš križ
da sjedinjeni s tobom
također upoznamo mir i radost
koje je primio Franjo.
Po Kristu Gospodinu našem. Amen.*

9. Franjo veliča Stvoritelja u svim stvorenjima

Sveti Franjo umro je uvečer 3. listopada 1226., u dobi od 44 godine. Franju je kanonizirao papa Grgur IX. dana 16. srpnja 1228., u crkvi sv. Grgura (sada se ta crkva nalazi unutar samostana sv. Klare), gdje je privremeno bilo sahranjeno Franjino tijelo. Dovođenjem gradnje dvostruke bazilike sv. Franje nepune dvije godine kasnije, brat Ilija iz Kortone prenio je svečeve ostatke u grob ispod visokog oltara u donjoj bazilici.

Brat Ilija izvijestio je kako je Franjo na samrti izgledao kao istinska ljepota zračeći blještavilom bijelog svjetla i radujući sve prisutne. Je li vjerni nasljedovatelj Krista već u svom zemaljskom životu počeo sličiti Kristu u slavi vječnog života? Je li možda Franjo postao dionikom Kristovog božanstva?

Katekizam katoličke Crkve jasno izražava svrhu utjelovljenja:

Riječ je tijelom postala da nas učini: *'zajedničarima božanske naravi... "Razlog radi kojega je Riječ postala čovjekom, i Sin Božji, Sinom čovječjim jest da bi čovjek, ulazeći u zajedništvo s Riječju i primajući tako božansko posinjenje, postao Sinom Božjim". "Zaista Sin Božji je postao čovjekom da nas učini Bogom". "Jedinorođeni Sin Božji, hoteći nas učiniti dionicima svoga božanstva, uzeo je našu narav da bi, postavši čovjekom, ljude učinio bogovima"* (§ 460)

Slava koja je obavila Franju u času njegove smrti nije ništa manje nego ispunjenje Kristova obećanja o posvećenju svojih sljedbenika i njihovu privlačenju u savršenije jedinstvo sa samim sobom. Dok je tako ležao na samrti Franjo je rekao svojoj braći: *'Učinio sam što sam trebao činiti, pa neka sada vas Krist pouči što vi trebate činiti.'*

Međutim, nemojmo skrenuti u neku neprimjerenu sentimentalnost. Ako se nađemo u blizini groba sv. Franje Asiškog ili slušamo komentare turista dok prolaze kroz crkvu, možda ćemo čuti nekog kako u prolazu netko kaže da je učio o sv. Franji Asiškom u školi i kako je zapamtio da je on *'svetac zaštitnik životinja!'*

Da bismo shvatili koliko ova popularna sentimentalnost promašuje smisao istinske svetosti, razmotrite svijet u kojemu je Franjo živio. Italija 12. i 13. st. bila je poprište stalnih borbi, političkih spletki, a često i izrazite okrutnosti. U tom svijetu ljudi su postupali prema životinjama još i gore nego prema svojim bližnjima. Zapravo nepotrebno nanošenje boli i patnja životinja bila su uobičajena pojava u društvu sve do druge polovice 19.st. kada je pravni sustav počeo usvajati zakone protiv okrutnosti.

Franjo je više od 6 stoljeća ranije primjenjivao ove zakone. Nije bio neki sentimentalni osobenjak vezan za zečice, ptice i kućne ljubimce – samo je srcem poštivao sve zemaljske stvorove – životinje i ljude – koje je Kristovo utjelovljenje donijelo na svijet. Po skrušenoj božanskoj ljubavi Franjo je otkrio isto suosjećanje koje će ljudski zakoni mnogo stoljeća kasnije tražiti od svih nas. I tako je Franjo bio savršen primjer činjenice da je *'ljubav ispunjenje zakona'*, na neki svoj *'obrnut način'*.

Međutim, Franjino suosjećanje sa svim stvorovima nije bila neka liberalnost koja sve tolerira. Niti je to bio politički pokušaj zagovaranja *'raznolikosti'* – i grijeha. Bilo je to suosjećanje prema grešnicima duboko utemeljeno u svijesti prepunoj poštovanja, na koje svakog od nas i sve nas poziva božanska volja, da se pokajemo za svoje grijehе. Krist je sjedio s grešnicima da bi im propovijedao, tako je i Franjo radosno u ljubavi pristu-

pao svima koji bi se mogli pokajati zbog svojih grijeha i odabrati život svetosti, kao što je to i sam Franjo odabrao. 'Jao onima koji umru u smrtnom grijehu!' pisao je u svojoj veličanstvenoj pjesmi.

Podaj nam, Bože, da svi težimo k svetosti života kojom je sv. Franjo služio svom Stvoritelju.

Molitva

Nebeski Oče,

dao si svom sluzi Franji

veliku ljubav prema svakom svom stvoarenju.

Nauči nas gledati tvoj naum u svim stvoarenjima.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

10. Križ u obliku grčkog slova 'tau'

Nakon što se predao služenju Bogu podno križa sv. Damjana, sv. Franjo je odabrao jedan još stariji simbol otkupljenja kao svoj standardni križ u obliku grčkog slova tau.

U komentarima izraelskog Svetog pisma rani kršćanski pisci koristili su grčki prijevod Svetog pisma – Septuagintu, u kome je zadnje slovo hebrejske abecede bilo slovo tau, transkribirano kao 'T' na grčkom jeziku. Unaprijed zamišljen križ u zadnjem slovu hebrejske abecede, zatim stilizirani, ovaj tau križ počeo je simbolizirati sredstvo kojim je Krist obrnuo neposlušnost starog Adama i postao novi Adam, naš spasitelj.

Sveti Franjo se prvi puta susreo s ovim simbolom dok je njegovao gubavce. On i vjerski sljedbenici sv. Antuna Pustinjaka, koji su radili zajedno s njim, koristili su Kristov križ – u obliku grčkog slova 'T' – kao

zaštitu od kuge i drugih kožnih bolesti. Sveti Franjo je naposljetku prihvatio i prilagodio 'T' kao svoj vlastiti moto i potpis. Za njega je 'T' predstavljao cjeloživotnu odanost mucu Kristovoj. Njegov zavjet da će služiti najmanjima, gubavcima i odbačenima svoga doba.

Slike grčkog slova tau intenzivirale su se kada je papa Inocent III. otvorio Četvrti lateranski koncil 1215. godine i upotrijebio opomenu starozavjetnog proroka Ezekijela (9, 4): *Pozvani smo na obnovu svojih života, da budemo u nazočnosti Božjoj kao pravedni narod. Bog će nas poznati po znaku slova tau obilježenom na našim čelima.*

Ovu simboliku koristio je isti papa koji je Franji odobrio njegovu novu zajednicu svega 5 godina ranije, i ona je odmah srdačno prihvaćena kao poziv fratara na obnovu Crkve.

Znajući da su najbolji dokumenti oni 'odozgor' i da prolaze nezapaženi sve dok se ne prevedu u dobra djela na ulicama, tamo 'dolje', sveti Franjo je pružio svoje ruke i navijestio svojim fratrima da je njihov vjernički habit (tunika) križ u obliku slova tau. Njihova je odjeća odražavala oblik ovoga križa, ali je i omatala svakog fratra u cjeloživotno predanje da postane hodajući križ, utjelovljenje suosjećajnog Boga.

Dodatni povijesni komentar

Znamo iz drevnih tekstova da su se rimski križevi sastojali od dva dijela. *Stipes* su bili okomiti dijelovi često trajno pričvršćeni za zemlju. U područjima nemira i u doba stalnih smaknuća bilo je mnogo takvih križeva. Horizontalni dio nazivao se *patibulum*. Težio je oko stotinjak funti (50-tak kila) a osuđenu su osobu obično prisilili da nosi taj dio križa do mjesta pogubljenja. Odatle njegovo ime *patibulatus*.

Nakon što bi *patibulatus* donio taj dio križa do mjesta raspeća, pričvrstili bi ga za križ konopcima ili čavlima – odatle naziv *crucifixio*, od *crux* što znači križ i *figo* – pričvrstiti. Zatim bi bio osvojen da se *patibulum* može učvrstiti za *stipes*. Obično zamišljamo ova dva dijela križa kao usađene jedan u drugi, u obliku poznatog latinskog križa (†). Vjerojatnije je međutim da rimski vojni tesari, prisiljeni izraditi na stotine ili tisuće križeva, nisu htjeli previše zamarati se s takvom preciznom vrstom spajanja. Vjerojatno su samo učvrstili neki klin ili kuku na vrhu *stipesa* i izbušili otvor u *patibulumu* da lakše montiraju križ jednim potezom. Tako je težina poprečne grede i raspetog osuđenika držala križ zajedno. Krajnji rezultat bio je stoga križ u obliku grčkog slova tau (T).

Možda je u čast križa 'tau', sveti Franjo 'razumio' i malo više o povijesti kršćanstva nego li što većina ljudi misli.

11. Savršena radost: križ svetog Damjana

Na prvi pogled, križ svetog Damjana odaje dojam da Krist samo stoji pred križem i da ne visi s njega u agoniji. Na kraju krajeva, rimski način razapinjanja bio je ružan oblik torture kojim bi osuđenik visio svom svojom težinom na rukama i umirao bi sporom smrću od gušenja. Neki osuđenici bili su svezani za križ konopcima, a u nekim slučajevima, kao i u slučaju našeg Gospodina, zabili bi im

čavle kroz zapešća i listove, smrskali kosti i razmaknuli krvne žile pa bi osuđenici patili od strašnih bolova.

A opet, na ovoj slici, čini se da je Krist gotovo spokojan. Što bi onda bio razlog tako čudnovatog likovnog prikaza ključnog otajstva kršćanske vjere? Gledajući pobliže uočavamo prizore iz pozadine koji zapravo određuju oblik križa.

Prvo, iza sredine Kristova tijela, vide se likovi opisani kod Ivana 19, 25-27: slijeva njegova majka Marija zajedno s Ivanom, a zdesna najprije sestra njegove majke, Marija Kleofina, zatim Marija Magdalena i stotnik koji je izjavio: 'Zaista, ovaj čovjek bijaše Sin Božji.' (Mk 15, 39). Manji likovi označavaju vojnika Longina slijeva s kopljem, a zdesna čovjeka koji je spužvu natopljenu octom prinio Kristovim usnama. Stoga, ovaj središnji dio slike prikazuje otajstvo raspeća.

Što se može vidjeti iza Kristovih ruku? Taj duguljasti, mračni, pravokutni prostor je Kristov grob. No ne samo grob nego prazan grob. Mogu se uočiti četiri anđela duž dna i likove Petra i Ivana kako je opisano kod Ivana 20, 1-10, koji zure u prazninu začuđeni. Ovaj dio pozadine prikazuje stoga otajstvo Uskrsnuća.

Ako pogledamo u prostor u obliku slova T, iznad Kristove glave, možemo vidjeti Krista koji uzlazi na nebo, a iznad njegove glave Očevu ruku kako ga blagoslivlja. Jer ovdje konačno jest vrhunac njegovog zemaljskog poslanja i njegov povratak na mjesto zdesna Ocu: Otajstvo uzašašća.

Tako cijeli križ sv. Damjana oslikava ne samo činjenicu raspeća nego oslikava tri otajstva iza raspeća. Svijetu je križ: 'Židovima sablazan, poganima ludost' (1 Kor 1, 23); ali očima vjere križ je raspeće, uskrsnuće i uzašašće, u svojoj cjelokupnoj istovremenoj stvarnosti.

Ova slika je dakako slika koja je svetog Franju obratila iz života samozadovoljstva u život potpune poslušnosti Božjoj volji.

Franjo je naučio radovati se neodoljivoj ljepoti Božjeg stvaranja – ljepoti koja označava Božju ljubav – ipak nije želio ništa od materijalnog svijeta za svoje vlastito ispunjenje. Umjesto toga želio je samo primiti Boga čistog srca i tijela.

I kao što je pokazao u preostalom dijelu svog života, Franjo je u cijelosti razumio razlog neobičnog prikaza Kristova spokojstva na križu sv. Damjana. Jer kada netko prihvati nepravdu, okrutnost i prezir sa strpljivošću, ne mršteći se i bez mrmljanja te izdržava sve to s ljubavlju i potpunom vjerom, kako to drugačije možemo nazvati nego *savršena radost*? I tako je od samog početka Franjo razumio da 'pozadina' cjelokupne ljudske patnje mora biti potpuna vjera u konačnu pobjedu Križa.

Pravom radošću smatrajte braćo moja, kad upadnete u razne kušnje znajući da prokušanost vaše vjere rađa postojanošću. Ali neka postojanost bude na djelu savršena, da budete savršeni i potpuni, bez ikakvih nedostataka.

(Jak 1, 2-4)

Naprotiv, radujte se kao zajedničari Kristovih patnja da i o Objavljenju njegove slave mognete radosno klicati.

(1Pt 4, 13)